

Aussien som svensk gårdshund

Lammproducenten Eva

Eva och aussien Zoe.

I detta nummer får vi följa Eva Stensson som är 38 år och arbetar som lantbrukare på heltid och som bland annat bedriver lammproduktion. På Grönskogs Gård finns det 300 tackor av raserna Texel och Ostfrisiskt mjölkfår och till sin hjälp har hon vallhundarna Zoe och Pax.

Grönskogs Gård är en släktgård och lantbruksföretag som idag består av fyra grenar, jord- och skogbruk, lammproduktion och stuguthyrning. Gården är mitt i ett

generationsskifte där jag och min bror sakta men säkert försöker lära oss allt men också ge våra pensionärsföräldrar lite ledigt. Traditionellt jord- och skogsbruk har bedrivits här mycket länge och dessutom renoverades i början av 2000-talet 3 stugor för uthyrning till sommarboende och fiskare. Fram till slutet av 90-talet hade djurslaget på gården bestått av nötkreatur, men när jag efter studier, resor och ströjobb började jobba på gården heltid 2005, ville jag bygga om den gamla nötladugården till fårstall och satsa på lammproduktion istället. Fåren, som hos oss är 300

tackor av rasen texel och ostfrisiskt mjölkfår, är trevliga djur, behändiga i storleken och sköter sitt jobb som betesdjur alldeles förträffligt.

Hur ser dina arbetsdagar ut?

En vanlig arbetsdag finns inte utan alla dagar ser verkligen olika ut. Alla fyra grenarna följer ju årets förutsättningar och kollen på väderprognosen blir tät. Om manser till fåren så bedriver vi uppfödning som kallas sommarlamm. Det betyder att tackorna betäcks under oktober-november. I januari scannas och klipps tackorna och stallas in när vädret blir för ruskigt.

Januari och februari handlar mest om utfodring. Sedan kommer vi till kaoset som kallas lamning i början av mars. Därefter är det fortsatt mycket plock i fårstallet fram till slutet av april när de flesta avskiljs och om våren tillåter släpps ut på bete. Sedan går maj, juni, juli och augusti till vägning och slaktberäkning av lamm samt ännu en klippning, klövkontroll och betesflyttande av tackor för att de ska återhämta sig bra efter lamning och må så gott som möjligt inför nästa betäckning. En dag hos fåren kan ta allt ifrån en kvarts kontroll i hagen eller 36 vakna timmar i sträck när lamningen är i full gång, men det är ju också tjueningen med jobbet.

Varför köpte du en aussie?

Jag tog kontakt med uppfödare av såväl bordercollie, working kelpie och aussie. Sedan var vi och tittade på diverse träningar och tävlingar och till sist hade vi en aussie här för att valla våra egna djur. Jag ville då också ha en hund att köra både vallning och lydning med och valet föll på aussie till stor del för att deras allsidighet var störst. Nu i efterhand en något orättvis slutsats då några hundars brister kanske fällde en hel ras.

Hundarnas arbetsuppgifter

Vi köpte fåren innan vallhundarna kom i fråga och jag har aldrig köpt hund innan jag har ett meningsfullt arbete för dem. Något år efter att vi skaffat fåren började jag inse att vallhund inte bara verkar roligt utan också nödvändigt för att mitt arbete med fåren skulle fungera. Hinkvallning tar en fåraherde bara halvvägs och våra får blev för många.

Man hittar arbetsuppgifter hela tiden, men mestadels sköter hundarna förflyttning mellan beten eller dagliga kontroller på djuren när de är ute och inomhus sköter de trycket mot en sorteringsränna när man väger eller grupperar

eller håller undan när man välter in ströbalar. Ibland ger vi oss på delningar för att lättare kunna räkna fåren både ute och inne. I vallspråk gör de hämt, fösning, drivning och delning.

”Idag skulle många delar av vårt fårarbete inte bara vara svårt utan faktiskt helt omöjligt utan hunden.”

Dina hundars utbildning

Zoe (Mr Binks O’Lady Midnight) och jag har gått tre terminskurser i svenska vallhundsklubbens regi,

varit på 3 kurstillfällen med Karin Söderberg och ett flertal träffar med de jag gick vallkurserna med. Zoe gick 2009 ett godkänt vallhundsprov vilket jag givetvis är mycket stolt över.

Pax (Sugarwind’s Philo) har inte alls fått samma träningsresa som Zoe, då han kom till gården som en omplaceringshund. Han hade kanske inte blivit en färdig vallhund snabbare än Zoe om man gett honom samma möjlighet till träning men en betydligt bättre.

Zoe har även tävlat lydning och fått titlarna LP1 och LP2.

Zoe håller ett lagom tryck när fåren flyttas långt på smala vägar.

Pax och några av gårdens 300 tackor.

Hur upplever du aussiens för- och nackdelar i gårdsarbetet?

Jag vill vara tydlig med att säga att mina praktiska erfarenheter enbart bygger på mina egna aussies och jag vill på intet sätt dra alla aussies över samma kam.

Zoe har ett naturligt öga för vallning. Hon tolkar en flock bra och har mycket bra pondus hos fåren. Hon kroppsvallar mest, men kan även använda sig av eye vid specifika tillfällen. Oftast vallar hundarna 150-300 får samtidigt vilket gör arbetet något annorlunda än det man ser vid till exempel tävlingar.

Zoes stora fördel är inomhusarbetet, vid allt arbete där man vill ha ett stadigt tryck bakom utan att behöva utfärda kommandon hela tiden. Hon är också en klippa på att hämta ett singelfår när det kommit ifrån gruppen och hålla trycket lagom när vi vallar långt på smala vägar. Närarbete kan man säga som helhet, då är hon fokuserad och väldigt precis.

Hennes nackdelar är tyvärr några stycken. Hämtan, visst hämtar hon våra får, men springer inte i onödan och har inte några vidare marginaler i avståndet. Oftast är det inga problem om vi är på ställen hon känner igen eller när vi gjort hämtat några gånger den säsongen, men stora öppna ytor gör henne lat.

"Smartheten" är för övrigt problematisk då Zoe själv oftast har

Gårdens två vallhundar, Zoe och Pax.

en idé om hur saker ska göras och inte alltid uppskattar att jag lägger mig i. När hon var yngre kunde hon helt enkelt gå hem när övningar blev för tråkiga, upprepningsträning fungerade inte alls. Min känsla är att hon vill ha ett syfte med det hon gör, hon är en praktiker, fårvallning är hennes jobb och vallar inte för skojs skull. Jag vet att hon gör allt för min skull, men skulle önska att hon hade mer egen passion för vallning.

Alla hundar är individer och även om jag isste det innan så har Pax och Zoe verkligen visat detta. Med Pax intåg i familjen har vi fått en hund med outtömlig passion. Pax har känsla, eye, driv och en massa ambition, men saknar tyvärr grundutbildningen.

Pax har tagit över 90% av vallandet och gör kontinuerligt stora framsteg, men även han är en syftesvallare och förstår han inte målet med uppgiften så snurrar han mest runt.

Vilka egenskaper är viktiga för att aussien ska fungera vid praktiskt arbete på en gård?

Vilken hundras man än har som praktisk vallhund bör den vara allsidig, arbetsvillig och lyhörd, men framförallt ha en passion för vallning. Som lantbrukare har man vanligtvis inte tid att finslipa på detaljer utan vill ha en arbetskompis som löser de problem som uppstår och som har vallningen i generna. Givetvis finns inte den hund som klarar allt utan träning, men det blir skillnad på resultat av träningen och det är där man borde sälla.

Både Zoe och Pax är idag duktiga vallhundar men det tog nästan 4 år för båda innan jag kände att de verkligen fungerade, vilket jag upplever som betydligt längre än genomsnittet.

Jag älskar mina hundar och har haft både en rolig och lärorik tid under vår gemensamma utbildning. Pax är en unik aussie i sin enormt vänliga läggning, tack vare honom kan jag skjuta upp investering av en bordercollie på kanske ytterligare 3-4 år.

Jag har absolut inget emot aussies utan tycker generellt sett bättre om hundar med mer tryck i än bordercollien men jag klarar mig inte utan vallhund och vågar inte riskera att få en ovallandes hund, oavsett ras. Nästa gång blir det just en grundutbildad bordercollie.

Hur kan man intressera andra bönder för rasen?

Alla raser har fördelar och nackdelar, ingen klarar allt, men det är ändå samma arbete vi kräver av dem och vi bör därför inte vara så

rädda för att jämföra aussien med bordercollie eller working kelpie, som sedan länge är etablerade hos Sveriges bönder. Fårbönder som i första hand letar efter sin medarbetare söker en vallhund som åtminstone klarar ett VP, oavsett ras. I detta avseende tror jag inte att meriter inom ASCA-proven kan påverka och hjälper rasen, eftersom svenska bönder inte vet vad det är.

Sedan tror jag att det krävs ett avelsarbete som specifikt stärker vallningsgenerna. De flesta fårbönder har inget intresse av de andra färdigheterna, bruks, lydnad, agility etc. utan ser enbart på vallegenskaper i generationer bakåt, där är tyvärr aussien ännu inte jämförbar med de andra vallhundsraserna.

När vi kommer till vallningsegenskaperna finns dem där, men har inte prioriterats i Sverige och behöver mer tid med ärligt och målmedvetet avelsarbete. Jag tror aussiens unika intelligens kan ha mycket att tillföra svenska vallhundsvärlden.

Zoe hjälper till med gårdens får.